СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 280. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 1-го грудня, 1936. — VOL. XLIV. No. 280. Jersey City, N. J., Tuesday, December 1, 1936. THREE CENTS

БАГАТО ПІДПРИЄМЦІВ НЕ ВИКОНУЮТЬ ЗАКОНУ ПРО СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ВАШИНҐТОН. — З ріжних околиць краю доносять про просто масове невиконування закону про ...ьне забезпечення з боку підприємців.

... обчисленнями Ради Суспільного Забечпе... в самому тільки Бруклині, дільниці Ню Йорку, число підприємців, що не хочуть виконувати закону, виносить 26,000. У Мангатані не предложили виповнених блянкетів 10% усіх підприємців.

Декотрі з підприємців вислали до уряду протести проти закону. Сподіваються, що справа скоро опреться о суд.

ДОМАГАЮТЬСЯ ВМІШАННЯ УРЯДУ В СТРАЙКИ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська Рада Промислу відкликалася до секретарки праці, Перкинс, щоб уряд признав страйк моряків національною крізою та приступив урядово до його полагодження.

Рада каже, що страйк приносить американському мореплавству страшенні втрати.

ДОВКОЛА МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина).—Секретар стейту Гол порозумівся з представниками південно-американських республик, репрезентованих на Міжамериканській Мировій Конференції, та прийшов з ними до рішення, щоб на конференції не порушувати справи провінції Чако, за котру бються Болівія й Параґвай.

Президент Рузвелт приїжджає до Буенос Айресу в понеділок. Він думає вертатися до Злучених Держав літаком.

БУНТ ВІЙСЬКА В ЕКВАДОРІ.

ҐВАЯКВІЛЬ (Еквадор). — Тут збунтувався один полк артилерії та став обстрілювати палату президента-диктатора в Кіто. Вірні війська оборонили палату й здушили повстання. Уряд каже, що революційний зрив мав комуністичний характер.

ЗЕМЛЕТРУСИ В САЛЬВАДОРІ.

САН САЛЬВАДОР. — Цей край терпить від останнього четверга від постійних потрясень землі.

Найсильніші потрясення далися чути в повіті Ля Пас. У Сан Вісенте землетрус порушив багато будинків і одну церкву. Мешканці втікають з домів та таборують під голим небом.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ДОМАГАЮТЬСЯ УЧАСТИ В ДОБРОБУТІ.

ВАШИНҐТОН. — Американська Федерація Праці каже в своїм правильнім місячнім звіті зі стану бизнесу, що американський бизнес переживає тепер період великого оживлення. Декотрі підприємства оголосили найвищі дивіденди в своїй історії.

Федерація Праці домагається від підприємств підвищення робітничих заплат.

СКІЛЬКИ КОШТУВАЛА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ?

ВАШИНҐТОН. — Роберт Л. Джеферіс, секретар спеціяльного стейтового комітету для розсліду виборчих видатків, подає, що цьогорічні осінні вибори коштували 13 міліонів долярів.

Були це, на його думку, найдорожчі вибори в американській історії. Републиканська Партія видала 7 міліонів 400 тисяч долярів, Демократична Партія — 3 міліони 400 тисяч долярів. Менші партії теж видали розмірно немалі суми.

ВІД ЧОГО КРОВ КРІПНЕ.

БЕРКЛІ (Каліфорнія). — Біохемічний Відділ Каліфорнійського університету подає до публичного відома свої розсліди над заціплюванням крови.

Розсліди показали, що крім досі відомих складників, від котрих залежить стинання крови в рані, кров мусить мати ще інші складники, досі невідомі, бо в деяких недугах кров має всі відомі складники, а всетаки не стинається.

ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА ПО 35 РОКАХ.

БИЛВИЛ (Ілінойс). — Місцева поліція каже, що 64-літній Чарлз Кер признався шікаґовській поліції, що це він убив свого 14-літнього брата Генрія Кера в 1901-шім році.

Кер, як каже поліція, посварився зо своїм братом, котрий закидав йому, що він навів на родину стид. У сварці Чарлз Кер ударив Генрія по голові грубим буком. Чарлз Кер у страху схопив тіло брата й кинув його в цистерну. Тіло знайдено аж по 11 місяцях. Між свідками був переслуханий і Чарлз Кер. Присяжні судового лікаря признали, що причиною смерти було припадкове утоплення.

Оноді Чарлз Кер покалічився підчас упадку. Йому дали першу поміч на поліційній стації. На другий день Кер прийшов знову на стацію й признався поліції до свого вчинку зперед 35 літ.

РОЗСЛІДИ НАД НЕДУҐОЮ РАКА.

На осінніх зборах Американського Фільософічного Товариства в Філядельфії прочитав д-р Кларенс Литл, директор ляораторій для студій над раком у Бар Гарборі, в стейті Мейн, реферат про свої розсліди над цею нудугою, з котрих виходить, що не всі роди рака однаково переносяться через одідичення. Вчений теж доглянув великі ріжниці в причинах повстання недуги рака. Він розріжняв під тими оглядами з одного боку рака грудей, а з другого боку всі інші роди рака.

ЧЕХИ ПРОЗРІВАЮТЬ.

Орґан чеських аґрарників „Венков" містить низку ревеляційних даних про розміри комуністичної пропаґанди в Чехословаччині. Від 1. січня ц. р. понад 100 советських делеґатів відвідали промислові заведення в ЧСР; „Венков" підозріває, що ці делеґати приїздили передусім для господарської шпіонажі. Від початку цього року 2,000 чехів, у тому 500 учителів, їздили до СССР. „Венков" запитує, які наслідки матимуть ці поїздки для виховання чеської молоді та для нації й держави. Коли Югославія й Румунія уміють оборонятися перед большевицькою небезпекою, то тимбільше Чехословаччина повинна собі цей обовязок освідомити. Боротьба з большевизмом — кінчить „Венков" — є обовязком Малої Антанти.

НЕ ВІЛЬНО ТАНЦЮВАТИ ПРИ ЗВУКАХ ВІЙСЬКОВИХ МАРШІВ.

В Австрії поліція заборонила публично танцювати при звуках військових маршів. На орґанізаторів таких танців будуть накладати кари.

НЕЗАМКНЕНА РАМПА.

На залізничому перестанку коло Тчева (Польща) трапилася жахлива катастрофа. Селянин Клепньовський їхав з жінкою й дітьми на возі з вуглям. Переїжджаючи через залізничий шлях, віз з Клепньовськими попав під особовий поїзд. Жінка й троє дітей згинули на місці. Клепньовський зміг іще останньої хвилини вискочити з воза й урятувати життя. Вину за цю катастрофу несе залізничий дорожник. Він не замкнув рампи на переїзді.

ОСЛІПЛИ ВІД ДЕНАТУРКИ.

Окружний суд у Перемишлі розглядає справу, що є сумним доказом розпиття нашого села. Тому кілька місяців відбувалося в Василя Манюри й Миколи Ванчури в Склі, повіт Яворів, весілля їх дітей. Підчас приняття господарі подали гостям „смачну" афинну горівку, заправлену денатуратом. Ґості попилися. Другої днини один з них, Мих. Свобода, помер по жахливих болях, а два молоді хлопці, А. Козак і І. Мотиль, осліпли. Поліція арештувала господарів. Тепер їх судять. По переслуханні обвинувачених увели на салю двох молодих, уже темних хлопців. Розправу ведуть дальше.

ПОМЕР ВИЗНАЧНИЙ ГРОМАДЯНИН І СОЮЗОВЕЦЬ МИКОЛА РОСОЛОВИЧ.

З Філядельфії подають, що помер на запалення легенів Микола Росолович, перший народній орґанізатор філядельфійської української громади. Похорон відбудеться в 9. годині рано, в середу, 2. грудня 1936, з Української Ґалі при вул. Норт Френклин.

Покійний Микола Росолович родився 1. січня 1883 р. Походив з Копичинець, повіт Гусятин, Західня Україна. В краю скінчив торговельну школу, а прибувши до Америки, перейшов усі етапи іміґрантського життя від тяжких хвиль до великих особистих, маєткових і громадських успіхів. Завжди брав активну участь у громадськім житті. Доперва в останніх роках хвороба не дозволила Йому на давню активність.

Покійний вступив до У. Н. Союзу в 1903 р. і завжди був щирим його прихильником. В 1917 р. був вибраний конвенцією головним контрольором У. Н. Союзу. Належав до братства св. Володимира, від. 105 У. Н. Союзу.

Покійний оставив жінку і троє дітей. Одна дочка є відомою пяністкою (пані Катерина Дубас), а син Іван є відомим картуністом, якого праці були теж поміщувані й у „Юкрайнієн Вікли".

ПЮТЬ АЛЬКОГОЛЬ, БО ЛЕГКО ЙОГО ДІСТАТИ.

Спиртний монополь Польщі ввів цими днями розпродаж горівки й спирту малими пляшечками по 1/10 літри. Це спричинило велике збільшення пянства між населенням. Надмірне спожиття алькоголю викликало затривоження провідних кругів громадянства. Поляки також протестують. Повітова Рада в Новому Торзі рішила одноголосно звернутися до компетентних властей з проханням, щоб на просторі Підгаля заборонили продавати вироби спиртного монополю в менших начиннях, як по пів літри.

ДИК У МІСТІ.

До Ченстохови надбіг у білий день від сторони цвинтаря великий дик. Він був довгий 1 м., а високий 60 цм. На дика мужчини почали стріляти. Робітники кинулися на нього з вилами, а один віддав до нього чотири стріли. Вкінці дик упав на землю. Його добили.

СЕНЗАЦІЙНА АФЕРА У БРОШНЕВІ.

Дня 3. листопаду ц. р. приїхала до Брошнева комісія дирекції державних лісів зі Львова на люстрацію державного тартаку. Годину пізніше застрілився у своєму кабінеті директор тартаку, Віц. Слідство виявило великі зловживання. Шкоди державного скарбу сягають кількадесять тисяч злотих. Поліція арештувала керманичів тартаку Прошка і Шіка та інших і Ґермана Клігера зі Львова, заступника великих фірм. Зловживання зводилися до того, що підприємці платили за дерево низької кляси, а діставали деревний матеріял вищої кляси.

ГРАБІЖНИЦЬКИЙ НАПАД НА КУПЦЯ.

В Залізцях, повіт Зборів, відбувається що тижня в понеділок ярмарок. На купців, що вертаються опісля з торгу, були нераз грабіжницькі напади, тому тепер купці їдуть звичайно більшими ґрупами. Купець з Тернополя Б. Зельцер відбився від компанії й залишився зі своїм возом, яким віз товари, позаду. Тут і напали на нього три опришки та зачали грабити. Два забрали товар і понесли його полями, а третього схопив Зельцер. Зельцер зміг грабіжника придержати, аж прибула поліція. Опришок, розуміється, вирвався. Між іншим пробив Зельцерові ножем руку. Виявилося, що це Лабій з Залозець. Він і видав своїх товаришів: Яблонського і Стельмаха. Їх арештували, а товар звернули Зельцерові.

ДВА РОКИ ВЯЗНИЦІ ЗА ПРОДАЖ ЗІПСУТОГО МЯСА.

Окружний суд в Острові на виїздній сесії в Остшешові (в Познанщині) засудив різника В. Адамського з Остшешова на 2 роки вязниці, на гривну 1,000 зл., втрату права вести різництво 5 літ, втрату горожанських прав на 3 роки, а також на заплату судових коштів і коштів за контролю його мяса. Адамський набував безроги й корови, які вбивав у продаючих, а мясо вживав до виробів без санітарного розгляду. М. ін. він набув здохлу свиню за 5 зл., гірші частини закопав, а решту вжив на виріб. Набув також корову за 35 зл., хоч корова мала боляки на нутрощах. Мясо з цеї корови Адамський продав консументам. В робітні Адамського знайшли багато зіпсутого мяса з білими хробами.

12 НОВИХ ШИБІВ У ДРОГОБИЧЧИНІ.

Цьогорічні ґеольоґічні розшуки дали дуже багаті висліди щодо винаходу нових джерел нафти. В Дрогобиччині натрапили на багаті джерела нафти в громадах Чорна і Липя. В цих місцевостях почали вже вертіти 12 нових шибів.

КИТАЙЦІ ВЖЕ НЕ ЇДЯТЬ РИЖУ ПАЛОЧКАМИ.

Вони їдять уже вилками, як европейці. Доказом зміни цього звичаю є те, що найбільша фабрика палочок до їжі в Ґонґ-Конґ проголосила невиплатність.

ЗБРОЯТЬСЯ НА ВСІ БОКИ, БО НЕБЕЗПЕКА ВІЙНИ ВЕЛИКА

МОСКВА. — Комісар заграничних справ Літвінов заявив, що заключений між Італією, Німеччиною і Японією союз приязні є нічим іншим, а тільки військовим союзом, зверненим не так проти комунізму, як проти Росії. Він твердить, що тим союзом обидві держави тільки прикривають свої властиві пляни, а це є наступ на Совети. Італії йде про те, щоб затвердити фашизм та недопустити до цього, щоби большевики станули твердою ногою в Еспанії. Німеччина зазіхає на Україну, а Японія хоче територіяльного поширення на Сибірі. Та все те, говорив Літвінов, не матиме доспіху. Бо Совети, казав він далі, є вже сьогодні найбільшою мілітарною силою на світі, а тепер ще доложать усіх сил, щоб стати ще сильнішими. Важне особливо те, що вони майть найсильнішу повітряну фльоту, і то як на европейськім континенті так і в Азії.

ЛОНДОН. — Анґлія ставить справу так, що теперішне напруження в Европі може кожної хвилі довести до вибуху війни. Тому вся її увага звернена тепер на збільшення зброєння. Вироблено теж нові пляни засоблення Анґлії поживою на час одного року. Це теж зроблено на те, щоби бути незалежною в часі війни від довозу поживи з інших країв, що могло би бути тепер унеможливлене ворожими літаками і підводними суднами.

ПАРИЖ. — Премієр Блюм заявив, що Франція є готова до війни і не боїться нікого, як на морі так і на суші й у повітрі.

БЕРЛІН. — Взивають німців їсти менше товщів. Заощаджені тим чином гроші треба вживати на — зброєння. Так каже уряд.

ТОКІЮ (Японія). — Воєнне міністерство заявило, що Японія мусить у короткому часі поставити таку армію, яка щодо величини і сили рівнялась б найбільшій армії світу. Це, каже японський уряд, потрібне для захисту японських інтересів перед Росією і Китаєм.

І КИТАЙ ГОТОВ ДО ВІЙНИ.

НАНКІНҐ (Китай). — Нанкінський уряд Китаю остерігає Японію, що він піде проти неї війною, якщо вона далі буде загарбувати китайські землі та мішатися до внутрішніх справ Китаю, себто до китайських карних експедицій, звернених проти наїзників з Монґолії і Манчука, що нарушують китайську територію.

ПРОТИ ПАЦИФІЗМУ ЗА ВСЯКУ ЦІНУ.

ЛОНДОН. — Архиєпископи, кентенберський і йорський, заявилися проти безоглядного пацифізму. Вони виступили проти війн заборчих, але підкреслюють, що можуть зайти такі обставини, коли стає обовязком християнина брати за зброю і йти до війни. Таке вони відповіли ґрупі духовників, що відомі як крайні пацифісти. Вони теж заявили, що це є помилково проповідувати крайній пацифізм і опиратися при тім на евангеліє нового завіту. Це є нерозумінням евангелія, казали єпископи. І тому, казали вони далі, коли держава зарядить вербунок до армії й вимагатиме від молодих хлопців посвяти, треба їй повинуватися.

ЛІВІ НАТИСКАЮТЬ НА ПОВСТАНЦІВ.

МАДРИД. — Поправді повстанці держаться незле в боротьбі за опанування столиці краю, але на інших місцях їм не йде так добре. Ліві пішли наступом на ріжних фронтах і з ріжних сторін доносять про їхні успіхи.

АВСТРАЛІЯ МАТИМЕ СВОЇ ОКРЕМІ ПОСОЛЬСТВА.

КЕНБЕРА (Австралія). — Австралія рішилася піти за Канадою й Ірляндією і повисилати до держав свої окремі дипльоматичні представництва. Першого свого посла вишле до Злучених Держав.

НЕ ХОЧУТЬ ВАРИТИ.

БУДАПЕШТ (Угорщина). — Сотки мадярських господинь перестали варити. Кажуть, що це не оплачується. І тому шкода часу і труду на варення, коли можна дістати добру їжу з ресторанів і за дешеву ціну. І ось таким чином розвинувся новий бизнес у Будапешті. В обідню чи вечірню пору молоді хлопці відвідують на біциклях приватні доми зі списом страв, а господині вибирають їжу для цілої родини, яку хлопці негайно привозять у бляшанках.

НАЦІСТИ ДОПУСКАЮТЬ СОЦІЯЛІСТІВ.

ДАНЦІҐ. — Незабаром зійдеться на наради данціґський сойм, у якім націсти мають більшість. Було говорено передше, що націсти не допустять до сойму соціялістичних послів на тій підставі, що соціялістична партія розвязана. Та тепер націсти попустили і вже згодились і на присутність соціялістів у соймі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯКИМ ПРАВОМ?

Розкричалися телеграми з Москви про знамениту відповідь, що, мовляв, її дав большевицький уряд націстичному урядові Німеччини за його посягання по Україну.

Притокою до цеї демонстрації в Москві була демонстрація на націстичному партійному святі в Нірнберґу, на котрому Гітлер говорив про Україну. На нагоду для відповіди Гітлерові большевики вибрали собі конґрес совєтів у Москві, на котрому між іншим нібито ухвалювали демократичну конституцію для Росії. Серед демонстрацій — кажуть телеграми — найбільшою сензацією була промова П. Любченка, „українського премієра" й „огненного голови української делеґації на конґрес совєтів".

Він протестував проти посягань Німеччини по Україну. Він вимахував кулаком у сторону Німеччини, кажучи, що український нарід готов боронити соціялістичної републики збройною силою, забуваючи вигідно про те, що український нарід під большевицькою владою обеззброєний, та промовчуючи те, що обеззброїв його якраз совєтський уряд ,та що якби так український нарід був свобідний говорити про свою долю, то пани Любченки не мали би права ні можности говорити щонебудь в імені українського народу.

Він чув певно самий, що український нарід під большевицькою владою не має основи дуже там боронитися перед німецьким наїздом, як довго в краю панують московські наїзники, і тому пан Любченко став розмалювувати українцям під Москвою, які то вони щавливі в порівнянню з українцями під Польщею. Дивіться, говорив він, яка там нужда, неграмотність і визиск. Думав певно, що як українці під Москвою почують, як тяжко терплять українці під Польщею, то їм стане лекше та вони стануть більше любити „свою владу",—практика, якої вживають і польські окупанти.

Завершенням цього цілого абсурду була заява, що український нарід буде боронити соціялістичної републики збройною силою, а як фашистівська армія важиться зближитись до совєтського Союзу, то совєтська армія під Ворошіловом дасть їй страшну відправу. Тут зібраний власне цілий сенс цеї промови. Український нарід має боронити Україну, але що він зброї не має, то має його боронити союзна армія, в котрій служать і українці. Тут сказано ясно: українці в неволі і як хтось посягає по їх землю, вони мають із запалом боротися в армії окупантів проти нових посягань за свою землю.

Таке крутарство большевицьких агентів може промовити тільки до людей з покрученим способом думання. Український нарід буде боронитися проти посягань із запалом тоді, як йому буде ясно, що з цеї боротьби вийде його визволення зпід усяких чужинецьких окупацій.

ПОЗА ЛАШТУНКАМИ МОСКОВСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Московська внутрішня і зовнішня політика останніх часів повна суперечностей. Найпомітніші факти, що відзначають суперечності цієї політики, це — в обсязі внутрішньої політики: з одного боку заарештування і розстріл старої ленінської ґвардії, а з другого боку — позбавлення Ягоди (що перевів ці арешти й довів до розстрілу) керівництва Ґепеу та призначення його на цілком другорядну посаду; в обсязіж зовнішньої політики: з одного боку заґравання з Анґлією та активна участь в Комітеті Невтручання в еспанські справи, а з другого боку найактивніша участь в цих еспанських справах і постачання еспанському урядові людей, зброї й припасів.

Чим пояснюють ці суперечності?

Компетентні люди відповідають: боротьбою ріжних тенденцій у лоні комуністичної московської партії, або ще точніше: — боротьбою персональних впливів.

Ягода перевищував своєю жорстокістю всіх своїх попередників: перевищував сумної слави Дзержинського, орґанізатора Чека і нищителя російської аристократії та буржуазії, вищої бюрократії та духовенства: перевищував Менжинського, що вигадував все нові й нові знаряддя тортур та засіяв совєтську територію й цілу еміґрацію злим насінням провокаторів, що зуміли зліквідувати таких небезпечних ворогів большевицької Москви, як Савінков, давній есер і терорист, ґенерал Кутєпов і наш отаман Петлюра.

Ягода перевищив їх обох, бо вигадав примусову каторжну роботу для політичних вязнів по лісах і болотах далекої півночі, по ріжних канальських роботах, що забрали міліони людських — і в першу чергу — українських жертв. Ніщо в світі не може зрівнятися з отим пеклом примусових робіт, вигаданих Ягодою, коли треба працювати по вісімнацять—двацять годин на день, стоячи по коліна, а іноді й по пояс, у холодній льодовій воді, й не отримуючи за цю каторжну роботу нічого, крім знущання наглядачів та шматка черствого хліба.

Останнім, помітним для всіх, актом Ягоди був процес ґвардії Леніна.

Цей процес був апоґеєм влади Ягоди. Але одночасно й його кінцем.

Намір Ягоди зробити навкруги Сталіна жахливу порожнечу, де не можна булоб помітити ніякої іншої більшої постаті, крім постаті самого Сталіна, був занадто помітний. І тому саме оті найбільші постаті сталінського оточення відчули деяку незручність свойого становища. Навіть Каганович, цей ніби двійник Сталіна, — зрозуів, що й він не є забезпечений проти вязниці й інших можливих наслідків. Бо специяльно щодо наслідків, то процес ленінської ґвардії був незвичайно переконливим. Досить сказати, що поміж головними свідками обвинувачення фіґурував якийсь „італійський фашист" Макіявелі, якого точна адреса залишилася Ґепеу невідома, але часті згадки його імення в паперах обвинувачених не залишали сумнівів, щодо його з ними частих звязків. Щоб пізнати ці звязки, Ягода відправив ленінську ґвардію на той світ, де „фашист Макіявелі" знаходився вже, на жаль, без відома московського Ґпеу, ще від 1527 року.

Отже така ревність Ягоди видалася трохи перебільшеною. Прийшла реакція. **Мусіла** прийти. І то з єдиного можливого ще в Совєтах джерела — з совєтського війська. Запевняють, що долю Ягоди вирішив Ворошилов, який скористав з моменту великих воєнних вправ, коли ціле військо знаходилося в повному воєнному поготівлі під його командуванням. Досить було легенького натяку в цьому напрямку, і „крізу" розвязано без пролиття краплі крови. Розуіється, між військом і поліцією Ґепеу. Бо терор і після зняття Ягоди, продовжується. Терор це не тільки забаганка того чи іншого крівавого злодюги; терор часто буває неохідністю режімів, що котяться по похилій площі і хапаються терору, намагаючись якось втриматися.

Бо загальне становище в совєтській Росії дійсно застращаюче: спроби впромисловлення країни збанкротували (не можнаж брати в рахубу кількадесять установ, що зорґанізували чужинці, і що поволі підупадають за браком людей і відповідного матеріяму); хлборобство не забезпечує прожитку навіть селянству, що не витримує постійних контрибуцій та реквізицій; нових житлових помешкань не будуєтьсся, і населення мусить далі купчитися по старих, переповнених до неможливости і тому цілком не придатних для ґіґієнічного і просто таки людського життя; заробітна плата не збільшується, а все зменшується.

Така революція, як большевицька, що виходить з цілком **матеріялістичних** заложень, мусілаб розвязати бодай умови **матеріяльного** існування. Але в Росії ми бачимо щось цілком тому протилежне. з недавнього розслідування, що перевели в Росії анґлійські Трейд-Юніонс, виявляється, що заробітна платня робітників останньої катеґорії (бо мусите знати, що і в комуністичній Росії вже давним давно витворено знову ріжні „катеґорії" більше чи менш упривилейованних) виносить на місяць 105 рублів, а найвищої катеґорії — 250 рублів. Директор фабрики отримує 2,000 рублів. Головний інжинір — теж 2,000 рублів.

Але яка вартість того рубля? — Розслідування відповідає: 95 французьких сантимів, троха менше від франка (за один доляр треба дати 21 з половиною франка). Кожний може зробити відповідні підрахунки.

Виникає питанння: **в який же** спосіб совєтські робітники можуть витримувати таку заробітну платню? Дуже просто: складаючи докупи свій заробіток з заробітками своєї жінки й **дітей.** Тільки в такий спосіб родина може існувати. Так, — **існувати,** а не жити. Режім, що мав ніби звільнити робітників зпід капіталістичної залежности, посправді витворив для них **найгірший рід рабства.** Нема більше місця для родини, як місця спочинку й інтимних почувань, бо боротьба за шматок хліба не дає можливости відпочи[illegible] ані думати про ласку і любов. Людину зведено до примітивного ступня варварства й чисто звірячого існуванн. Існує тільки одна ціль у житті: **боронитися від голоду й холоду.**

І така внутрішня ситуація зясовує багато річей. Зясовує необхідність отого терору, для винищення найбільш активних елементів і тримання цілого населення під гіпнозою страху; зясовує й необхідність зактивізуванння зовнішньої політики, щоб відтягати увагу мас від внутрішнього неладу на зовнішні події.

Не знаю, наскільки ця політика московського уряду удатика в середину країни. Щодо цього можна дуже й дуже сумніватися. Але щодо її наслідків поза Совєтами, вони дають уже себе знати: це — зближення Німеччини з Італією; це ізоляція Москви в Комітеті Невтручання в еспанські справи; це — загострення суперечностей між „фашистівським" і „комунізуючим" та „совєтуючим" світом; це — нарешті виявлене в останніх днях анґльо-італійське розпруження. Рука, яку був простягнув Мусоліні до Анґлії підчас своєї недавньої мілянської промови, не повисла в повітрі, а навпаки, знайшла — якщо не палке — то бодай — досить тепле й дружне приняття. Анґлійський уряд вже перейменував своє посольство в столиці Етіопії в звичайний консулят і завязав з Італією добрий торговельний договір, що дозволяє відновлення торговельних зносин, перерваних за часи італійсько-етіопської війни. Анґлійські державні мужі, і в тому числі міністер зовнішніх справ, що для нього перемога Італії означає також і його **особисту** поразку, — відповіли на промову Мусолінія заявами про зрозуміння італійських інтересів на Середземному морі і готовість їх поважати.

Не можна сумніватися, що італійсхко-анґлійське розпруження, абсолютно необхідне для розбудови Европи, є наслідок совєтського, досить такого нахабного наступу на цілому фронті зовнішньої політики, і особливо — на еспанському фронті. Літвінов, що ще донедавна був досить поважним гостям у Лондоні, тепер знову зробився там небажаною особою.

Подаємо до відома ці останні московські „осягнення" з особливим задоволенням, бо кожна поразка Москви наближує день нашого визволення.

Евген Онацький, Рим.

З ГОСПОДАРСЬКИХ І ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН В ЕСПАНІЇ

"Weltwirtschaftliches Archiv" (Світовий господарський архів), що виходить у Кіль (Німеччина), містить у свойому томі з вересня 1936 р. цікаві відомости про господарські відносини в сучасній Еспанії. Тільки реальне знання економічного положення народу може дати правдиву уяву про причини політичних змін з державі.

Що показують числа про життя еспанського народу, чи ліпше сказати, народів Еспанії? Передовсім: в Еспанії людність розміщена дуже нерівномірно. Є, приміром, провінція Ґвадаляхара, що має населення на квадратовий кільометер усього 16 душ, але в Катальонії є густота людности — 234 особи.

В Еспанії панує велика земельна власність. Ці лятифундії не були розділені між селян після революції 1931 р.

У 27 провінціях Еспанії два відсотки (2%) землевласників цих провінцій — шляхтичі і церква — мають 67% усієї орної землі. 75% селян-хліборобів мають тільки 7% усієї орної землі. Величезна більшість еспанських селян має земельні участки менші, як 5 гектарів. В 27 еспанських провінціях число тих, що володіють великими маєтностями, доходить до 50 тисяч осіб. Малоземельних селян числять біля двох міліонів. Треба зазначити, що ці селяни-хлібороби не є власниками землі, а тільки арендаторами, які цілком залежні від шляхти і церкви.

В північній Еспанії переважають дрібні власники землі. Натомісць на півдні є коло 3 міліонів безземельних сільських робітників. „Земельня власність" еспанських селян така мала, що часто не перевищує кількох квадратових метрів, особливож у провінції, що зветься Ґалісія. Зрозуміло, що сила і вплив земельної шляхти в Еспанії дуже великі. Себелюбство цеї шляхти безмежне, нагадує шляхтичів польських. Еспанські шляхтичі-землевласники, як і їх польські брати, стараються не платити податків і податкові тягарі вже від давна складають на плечі селянства. Селяни мусять кидати свої карлуваті господарства і переселяються в міста або за океан. Через невміле господарювання шляхти сталося те, що в Еспанії коло 15 міліонів гектарів орної землі **лежить облогом,** а тимчасом серед селянства панує „голод на землю". Чому?

Причина дуже проста: в Еспанії такі умовини праці на землі, що треба наперед обводнити її, копати канали і криниці для води, бо підсоння еспанське дуже сухе. Селяни такі бідні, що не можуть цього зробити. Тому ціла третина орної землі лежить необроблена.

Число сільского пролетаріяту в Еспанії дуже велике. В самій Андалюзії є до 800 тисяч сільсько-господарських робітників. Вони живуть в умовинах „февдального визиску" („В. А." IX). Положення робітництва в містах не завидне. Платні низькі, безробіття дуже велике.

В цих обставинах московські комуністи від еспанської революції 1931 року сподівалися, що ця революція піде большевицьким шляхом. Але власні сили комуністичної партії в Еспанії не дозволяли зробити большевицький переворот. За даними самих комуністів з р. 1934 головну ґрупу в еспанськім робітництві складають соціялісти, що мають під своїм проводом близько одного міліона робітників, зорґанізованих у загальнім робітничім союзі (Уніон Ґенераль де травахадорес). Коло пів міліона робітників належать до анархістичної унії, а коло 150 тисяч було під впливом комуністів. Не треба забувати, що комуністи мають звичай збільшувати свої сили, а тому до цих чисел треба ставитися критично.

В яких відносинах перебувають ці три ґрупи? Комуністи називають анархістів „аґентами буржуазії". В очах комуністів анархісти — це „лібералі з бомбами". Про соціялістів перед утворенням „народнього фронту" комуністи писали як про „аґентуру буржуазії серед пролєтаріяту".

Анархісти з не меншою ненавистю ставляться до комуністів. Анархісти загрожували вразі перевороту перестріляти всіх комуністів...

Тепер комуністи пристали до народнього фронту, до якого належать ліві буржуазні партії і соціялісти. Але вони заявляють, що застерігають собі „право критики і боротьби за свою власну програму" („ком. Інтернаціонал перед VII. світовим конґресом", Москва 1935 р.). Безпосередня мета комуністів була і є — захопити в свої руки владу. Еспанські комуністи нарікають, що їм не вдалось осягнути цієї мети „через спротив соціял-демократії і анархістів, що мають більшість серед робітництва" („Кагієрс ді большевізм", Париж, ч. 19). Але як би не склалися політичні відносини в Еспанії, всеодно перед кожним еспанським урядом буде стояти тяжка задача: верішити земельну справу. Та перевести справедливу аґрарну реформу зможе тільки та влада, що спиратиметься на селянські маси Еспанії.

О. Л.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(66)

— Щось я не вірю... Тоді чогож вони прийшли до нас.

— Контрибуції хочуть.

— А халєри ясної не хочуть? Їм ще контрибущії захотілось.

— Коли тільки за помещиків і за буржуїв стоятимуть, біда їм буде.

— Аґа! Коли тільки... Хіба он не чули, що у Верхові зробили? Людей на сход зібрали і казали все помещицьке вернути.

— А Центральна Радаж як? Чого мовчить?

— Хіба вони Центральну Раду слухають. Вони слухають своїх командирів.

— Ну, ще побачимо.

До села прибувають все нові фронтовики. Нема вже фронту, зо всіх усюдів вертаються розсипані по цілому світі люди. Кожний, деб не був, деб не ходив, місця того, де вперше світ побачив, шукає. Багато не вернулось і вже не вернеться.

Наближається весна. Великдень цієї весни радісніший, ніж минулих весен. Цілий піст працювали куби, тому самогону не бракує. Зоркішні сонячні дні. По гаях, лішниках витикаються перші весняні квіти. Бруньки дерев набрякають, а берези обнизалися жовтенькими френдлями.

Володько шалено любить такі дні. По полях, гаях, яругах, здається, ходить якийсь невидимий, дбайливий господар і приводить до порядку все, що попсували зимові веремії. Там підбарвлене все свіжими яскравими барвами. Там непомітно знесена брудна снігова замета, і навіть висушене та засіяне квітами те місце, де вона лежала.

Гарна весна. Гарне село ермань. Гарні, живі, веселі, працьовиті люди. Ось ще кілька днів і захлинеться все навкруги, як глянеш оком, білим цвітом садовини. По лішниках розіллються співи соловїів і тоді ніхто не знатиме, що значить смуток. У ширінь і далечінь, по горбках, розляглося чудове, з білими хатами, прадавніми церквами, пишними садами-гаями село Дермань.

Але Володька гнітить весна. Як тільки виїхав дядько Єлисей перший раз у поле, Володько пригадує дім, пригадує хорого батька. Він уявляє собі, як батько встає ранком, довго розворушує закляклу потрощену спину і поволі ступає на поле. Протрахло воно. Сонце ллє та ллє водоспади промінів. Над чорною нивою серпанком мерехтить випар. Жайворонки розсипались по синьому, чистому склепінню над землею і радіють безмежно.

До дому! До батька! Допомоги йому треба. Але й школа тримає міцно. Не можнаж отак: розпочав, не докінчив і пішов. Сам батько так не дозволить. Скаже: то вас уже розпустили? І тоді бреши, а ні то на другий деинь назад пожене. Одначе Володько дуже добре розуміє, що батькові допомога потрібна. Не будеж він сам і за плугом ходити і сіяти і скородити.

І як тільки минув Великдень, почав Володько міркувати, як би і школу скінчити і батькові допогти. Всі предмети науки знав добре. Цілий курс майже пройдено. Лишається тільки дочекатися розпуску та дістати свідоцтво. Та коли це буде.

Хлопець вирішує звернутися до учительської ради, щоб дозволила йому скорше лишити школу. І несподівана радість. Йому дозволяють це. Йому видають свідоцтво і з Богом. Свідоцтво гарне. Таке свідоцтво не осоромить його перед батьком. Прийде, виложить: дивіться! Даремно не стратив часу. Батько подивиться, але не здивується. Чогоб там дивуватися. Його син і не сміє дістати інше свідоцтво. Інакше, хай іде не „на школи", а свині пасти. Нічого даром не дається.

Так. Володько лишає Дермань. Лишає дядька, своїх приятелів. Його вже тепер не цураються, не кепкують, не оминають. Його провадять добрі хлопці зі школи, прощаються і просять навідатися до них у літку. Аж тоді десь, як садовина поспіє. У Тилявці напевне нема таких садів, як у Дермані. Добре. Володько не промине навідатися, а в осени, як Бог дасть здоровля, знов прибуде до школи.

Вихдить Володько в далеку дорогу зовсім раненько. Ледь на світ благословляється, ледь обарвилось небо на сході, а Володько вже палкує. Ось знайомі хати, сади. Люди ще не скрізь повставали. Свіжо. Повіває сухий, східний вітер. Ах, далека та клята дорога. На пішака аж надто далека. А чекати, поки прийдуть, ніколи. Річей своїх не забрав зі собою. Колись прийдуть і заберуть.

Знов знайомі ліси, піски, самота. Ніхто в цих лісах не ходить, ніхто не їздить. Лише час від часу який зачовганий полячок проповзе пісковою дорогою своїми череватими конятками. Дубовий ліс ще не розвився. Лиш по землі зеленіє трава та розквітчались весняні квіточки.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. Б., Ню Йорк, Н. Й. — Найкраще зробите, коли напишете „голос читача" і підпишетеся повним іменем. Ми вже нераз звертали увагу нашим дописувачам, щоб не подавали довжезних звітів з національних чи яких інших свят, вичислюючи кожну декламацію кожної дитини, що виступає в концерті. І подібне є з піснями, яких буває десятками. Ми писали, що на це нарікають читачі. Але це не помагає. Навіть за ті скорочення, які ми змушені робити, є ще нарікання. А Ви нарікаєте, що цього ще замало з нашого боку. Подбайте, щоб такі справи вирішили на конвенції У. Н. Союзу, тоді редакція лекше відітхне.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З НАГОДИ ЗГАДКИ ПРО МАЗЕПУ.

Світ знає великого українського гетьмана Івана Мазепу більше з ріжних романтичних оповідань чи поем, що їх склали ріжні письменники ріжних народів. І знає теж і з тої чудової музики, яка ціхує оперу „Мазепа", що то тепер знову появиться на сцені в Ню Йорку, в Карнеґі Гол, в неділю, дня 6. грудня б. р. Та для нас, українців, найважнійше є що інше. Бо ми задивлені в Мазепу як у великого борця за волю України. Бо ми порівнюємо його добу з сучасною, його боротьбу з нашою — за ту саму ідею. І тому і ця опера притягає нас особливо тому, що в ній є картина нашої великої історії.

Проклинали Мазепу по всіх церквах в Україні в першу неділю посту. Проклинали його в тих самих церквах, що він будував. І сипалися прокльони на страх „хахлам", щоби не важилися того „окаянного" Мазепу згадувати добрим словом. Проклинали, бо боялися духа Мазепи, бо знали, що дух входить у нарід — будить його та віщує день побіди — день повстання.

Дві сотні літ тому, як і нині, був наш уряд на еміґрації. Зза Дністра споглядав Мазепа на степи України тужним оком еміґранта. І нам легко перенестися в положення тодішніх мазепинців, бо й ми політичні еміґранти.

Як за Мазепи Кочубеї ставили колоди під ноги тодішнім революціонерів, так і тепер маємо під Києвом чи Львовом нових угодовців, що накидаються на „модерних мазепинців". Та це не спинює революційного діла. „Знамя і гетьманську булаву я підіймаю *на царя*", казав колись Мазепа. Та і нині піднимаємо націоналістичне знамя у виді Тризуба, а могутнє „СЛАВА УКРАЇНІ" лунає з грудей міліонів, наче свист гарматніх стрілен. І нині теж падуть буйні голови, промощуючи шлях до побіди.

Та чи кінчиться наша праця тільки на вістрю меча? Ні! Ми будуємо свою культуру на всіх ділянках. Будуємо своє економічне життя. Хочемо зробити нашу інтеліґенцію незалежною матеріяльно, щоб не мусіла йти до ворога по посади, а зуживала своє знання для свого народу. Стараємося, щоб твори наших письменників мали попит — піддержку, щоби не мусів ворог їх наймати і нашим власним словом помагати ворожому змістові.

Театр є теж для поневоленого народу не тільки культурною, але й революційною установою, бо відживляє нашу бувальщину, представляє геройні подвиги з наших змагань, кріпить духа та заохочує до дальшої невтомної праці знеохочених, збайдужілих.

На сцені стають перед нами історичні герої. Глядячи на них, нам здається, що ми в тих часах, в яких розіграється дана подія. Полтава... Двісті літ тому... Це наша сумна і геройна подія...

Ворог зробив з Мазепи звичайного чоловіка, авантурника, зрадника, а в нас — Мазепа герой і революціонер. Чужий поет підхопляє головно романтичну сторінку та змальовує Мазепу на московський лад. Але саме це нерозуміння властивого Мазепи дає нам нагоду використати цю постать для освідомлювання американського світу про українську державницьку ідею Мазепи, якій теж вірно служила й та жінка, що то Мазепу так вірно любила.

Теофіль Ольшанський,
Ню Йорк, Н. Й.

ЗА СЕРІОЗНУ МУЗИКУ.

Наша співачка, пані Стефанія Королишин-Цимбаліст, відома ширшому загалові з виступів в Українськім Павільоні підчас Світової Вистави в Шікаґо, відспівала кілька рекордів для Компанії Віктора. Рекорди були наспівані в Шікаґо й там вийшли перші пробки. Та послухали їх шікаґовські видавці рекордів і сказали компанії, що вони не підуть, бо українці купують рекорди про „Таньку і гоп, гоп...", а чогось серіозного й артистичного не купують.

Я написав до компанії, щоб мені прислали ті пробки. Вони прислали, але заявили, що не будуть їх виробляти, бо не буде на них покупу. Як я почув ці пробки, то аж здумівся. Я почув чудовий голос і чудові пісні, гарно та оригінально передані. Таких рекордів в нас не було. Чомуж вони не мали би піти між нарід? Мені самому затяжко взятися за те діло й заризикувати, але загал міг би справу поперти. Ось тому я переграв ті пробки на радіо в суботу, 28. листопаду, а любителі нашої пісні хай тепер вискажуть про них свою думку, особливо ті, що хотілиб замовити собі такі рекорди. Хто раз почує ті пісні, той певно захоче їх слухати більше разів.

Мирон Сурмач,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Баль і дві комедійки 1-го від. ОДВУ.

Дня 21 листопаду ц. р. заходом 1-го відділу ОДВУ з Асторії відограно в Українськім Народнім Домі в Ню Йорку дві одноактові комедійки під наголовком „Депутати до Відня" і „Чорт не жінка". Після цих штук відбувався баль до пізної ночи, з якого увесь дохід був призначений на визвольну боротьбу.

В комедійках брали участь пані Красновська, п. Скоробогач, Грицишин, Ґельнер і Чайка. Треба підчеркнути, що вивязалися вони зі своїх роль дуже добре і як слід розвеселили публику. Вони зовсім не перебільшували в грі, як то часто в нинішніх часах наші аматори звикли робити, але трималися тексту, а проте гра їх виходила так цікаво, що ціла саля реготалася. Правда, зміст цих двох коротких комедійок є дуже гумористичний та цікавий. В „Депутатах до Відня" представлені два українські господарі, які вибралися до Відня, щоб особисто поскаржитися перед „найяснішим паном цісарем". Але заїхавши до Відня, вони раз враз натрапляють на перешкоди з боку невміння німецької мови. Хоч може ці два господарі поводяться у Відні кумедно, проте у їх поведенню видно багато своєї станової і національної гордости і багато зневаги до німців, які не вміють їхньої мови.

Друга комедійка „Чорт не жінка", в якій головні ролі грали пані Красновська і п. Скоробогач, випали також дуже добре. Ішло тут про хазяйку, яка „бідна" запрацювалася на хазяйстві, бо мала аж чотири курки й одного когута, а також одного веприка і дурноватого наймита. Не ставало бідній часу з сусідкою поговорити. П. Скоробогач віддав дуже цікавого і виразного типа, а пані Красновська відограла свою ролю з захопленням. „Як би я мав таку жінку, говорив мені з боку мій сусід, я би її дав..." Бавилися всі, старі і молоді, а головне, бавилися не коштом українського селянина як такого, тільки коштом доброї штуки і доброї гри. Шкода тільки, що не прийшло на цю виставу стільки людей, скільки можна було сподіватися. Прийшли, як звичайно, ті, що все і всюди приходять. Громадські обовязки вже нераз понад їх сили. А де решта? Решта сиділа вдома. А однак, шановні наші асторійські громадяни, годилося таку справу хочби з морального боку чисельніше підперти.

Михайло Беля.

АЛЕНТАВН, ПА.

Нова Окружна Управа ОДВУ.

Дня 15-го листопаду б. р. відбулися орґанізаційні збори Окружної Управи ОДВУ, на котрі прибули такі делеґати з відділів ОДВУ: Захарій Гуцайлюк, Олекса Колодій і Володимир Пипюк з Алентавн, Па.; Олекса Мандрига і Михайло Брус з Бетлегем, Па.; Михайло Колодруб з Істон, Па.; Катерина Позибанчук і Анна Пипюк від відділу Українського Червоного Хреста з Алентавн, Па. Від Головної Управи ОДВУ прибули: п. В. Череватюк, заст. голови, і пані Анна Гладун, відпоручниця УЧХ з Ню Йорку. Нарадам прислухувалися і забирали дорадчий голос члени відділу 23 ОДВУ і членкині УЧХ з Алентавн, Па.

Збори відкрив п. Володимир Пипюк, фінансовий секретар місцевого відділу, націоналістичним привітом: „Слава Україні" і пояснив приявним ціль зборів. Опісля попросив до слова пані Гладун, котра виголосила реферат про значіння і завдання Українського Червоного Хреста в Америці.

П. Волод. Черватюк, опираючися на ухвалах останнього Зїзду ОДВУ, виголосив реферат про потребу орґанізування Окружних Управ і про їх завдання. По рефераті наступила дискусія, в котрій брали участь делеґати і члени місцевого відділу ОДВУ. Всі заявилися за заснуванням Окружної Управи на околицю Алентавну.

Приступлено до вибору уряду, до якого ввійшли: Захарій Гуцайлюк, заст. голови; Володимир Пипюк, секретар; Михайло Колодруб, скарбник; Олекса Колодій і Михайло Брус, орґанізатори; Софія Сабрук, орґанізаторка УЧХ; Катерина Позибанчук і Анна Пипюк, члени Окружної Управи.

Після того забрав ще слово п. Череватюк в справі зорганізування молодечого відділу в Алентавн, Па., й околиці й іменував орґанізаторами МУН Анну Касич, Вол. Пипюка і Михайла Мельничука.

Вибрані урядники зістали заприсяжені і прирекли, що сповнятимуть совісно свої обовязки і працювати щиро для добра української нації.

По вичерпанню нарад приявні повстанням з місць і з окликом „Слава Україні" закінчили збори.

Присутній.

АЛІКВІПА, ПА.

Свято-бенкет.

Старанням місцевого політичного клюбу й деяких щирих патріотів відбулося в неділю, 15 листопаду, свято-бенкет з призначенням доходу на українських інвалідів. Розпочато цей бенкет гарною вечерею, які приготовили місцеві господині. При вечері приґравала орхестра Мир. Монастирського.

По вечері виголосив добре обдуману патріотичну промову заступник предсідника У. Н. Союзу, п. Володимир Малевич. Бесідник розказав про повстання-народження української держави, її коротке існування, причини розпаду і нинішне положення нашого народу під займанцями. Гості вислухали цю промову з великим зацікавленням і нагородили її рясними оплесками. Другим бесідником був новоприбулий до нашої місцевости о. Шмандюк. Хоч іще молодий і роджений та вихований на американській землі, проте любов до українського народу є глибоко вкорінена в його серці. О. Шмандюк взивав присутніх, щоб не забували за українських інвалідів, які віддали своє здоровля за свою націю, а нині вони без помочі, лишені на ласку і неласку ворогів.

Панна Анна Бац віддеклямувала поезію Ст. Мусійчука „Перший Листопад" так гарно, що декого зворушила до сліз. На закінчення тостмайстер Ю. Монастирський попросив гостей зложити жертви на українських інвалідів. Зібрано $24, яку то суму в цілости вислано на призначену ціль через Обеднання. Відспіванням „Ще не вмерла Україна" в супроводі орхестри закінчено те свято. Жертвували: Вол. Малевич $2; по $1: Ю. Монастирський, Й. Білас, Н. Шпук, М. Бац, І. Бур, М. Іванцьо, О. Ревть, д-р Кулик, Наталка Монастирська, Іван Вулф, В. Монастирський, пані Бац, Ів. І. Монастирський, А. Карапів, о. Шмандюк, А. Кармазин; по 50 ц.: Т. Вітушинський, В. Камінський, І. Добуш, пані Бур, І. Заріцький, І. Витяж, Д. Бац, І. Кобаль, О. Антонік, пані Вулф. Дрібними $1.

Гість.

БОФАЛО, Н. Й.

З вечерка на інвалідів.

Союз Українок у Бофало влаштував 21 листопаду ц. р. в українській січовій салі при вул. Клімо ч. 29 картяну забаву, получену з танцями. Забава вдалася досить гарно, бо дохід був призначений на українських інвалідів і багато українських патріотів прийшли вже свідомі того, що 2,000 українських інвалідів в краю потребують нашої піддержки. Чистого доходу з цеї забави прийшло $55, які то гроші переслано через Обеднання на призначену ціль. Комітет отсею дорогою дякує гостям, що загостили, а ще більше тим українським громадянам, що вложили багато труду, а навіть дарунків, щоб цю забаву влаштувати; також тим українським бізнесменам (М. Пришлівському за торт, а п. Кіналеві за ріжні присуги), що не відмовили помочі. Ми повинні таксамо піддержувати наших бізнесменів.

Марія Хоптяк,
секретарка.

НІЧНИЙ ДОЗОРЕЦЬ САМИЙ КРАВ.

Ще від червня ц. р. хтось раз-у-раз крав будівельні матеріяли на школу будівничого І. Яроша у Львові. Тепер устійнили, що крав нічний дозорець Шимон Макуховський. Підчас домашньої ревізії знайшли в нього частину забраного матеріялу з будови. Справа опинилася в суді.

А. Ф. Каусек.

ЛЮДСЬКА ПОМИСЛОВІСТЬ

По великих містах, як відомо, є цілий ряд заробітків, що по менших місцевостях ніколи не можуть мати примінення. До такого своєрідного способу заробітку, що його можна осягнути чесною працею, належить і цей, що про нього йде мова.

Одного разу світової слави актор, йдучи хідником, поховзнувся, впав і звихнув собі ногу. Якийсь добродій швидко прискочив, підніс його на ноги і відпровадив до хати. Чергового дня кілька разів навідувався, випитуючи турботливо про його здоровля. Актор, зацікавлений такою спочутливістю зовсім чужої людини, спитав, чи не міг би йому чим віддячитися. Якеж було його здивування, коли на це заявив незнайомий, що був би дуже вдячний, як би міг дістати всі старі капелюхи, які тільки знайшлисьби в помешканні актора.

— Це справді скромна вимога. Та всежтаки мені цікаво, що ви з ними думаєте робити?

— Займаюся відстрашуванням злодіїв.

— І до цього потрібні вам старі капелюхи?

— Авжеж! Це зовсім проста річ. Спосіб моєї праці ось такий: Мають злодії, як вам певно відомо, безліч своїх помічників, що їх завданням є вичищувати, де можнаб щось украсти. Такими помічниками переважно є жебраки та мандрівні крамарі, що, переходячи хату за хатою, все бистро обсервують. Ясно, вони знають докладно, що діється не тільки в домах, але навіть у поодиноких помешканнях. Ті спільники особливо цікавляться старшими самітними жінками. Скоро тільки поталанить натрапити їм на таку особу, слідять її уважно, інформують злодіїв про місце її замешкання та інші обставини, скоро тільки є познаки, що в неї можуть бути сховані якісь ощадности. Отже тих злодійських помічників я відстрашую.

— Старими капелюхами?

— Власне, старими капелюхами. Заходжу до таких самітних дам, пересерігаю їх перед небезпеками, які їм звідусіль грозять і, очевидно, скоро позискую їх на постійних своїх клієнток. За оплатою одного злотого місячно в передпокою такої пані вішаю мужеський капелюх, що є знаменитим засобом до відстрашування злодійських шпигунів.

— Вибачте, але цього гаразд не розумію . . .

— Це, бачите, так. Драб дзвонить, пані отвирає двері, а тоді такий хитрун одним поглядом змірить увесь передпокій. Скоро тільки побачить на вішаку капелюх, моментально зникає, бо, знаючи, що дана пані живе самітно, набирає переконання, що в неї є тепер гості. Розуміється, він прийде вдруге. Та немов на злість, знову когось застає, про що наглядно свідчить мужеський капелюх на вішаку в передпокою. Шпигун загляне ще два-три рази, та все з однаковим вислідом. Подумає собі: чорт побери кляту бабу—завжди в неї хтось є. Більше туди вже не повернеться.

— Гаразд, але чому ті пані не купують собі капелюхів самі та не лишають їх раз на все на вішаку?

— До того мають свої причини. Передусім малиб з ними чимало клопотів, бож щоденно треба булоб їх чистити, не згадуючи, очевидно, про те, що такий капелюх може скоро вийти з моди. Та найважніше—капелюх не може бути все один і той самий. Злодійський звидун скоро може викрити підступ, а тоді все пропало.

— Зовсім слушно—признав актор.

— Під теперішню пору маю двісті клієнток та біля триста старих капелюхів. Ані в одної клієнтки не лишаю одного капелюха довше, як два дні під ряд. Сьогодні дам їй капелюх звичайний, завтра ґабік, позавтра циліндер—в літі панаму й т. д. У виїмкових випадках, коли грозить більша небезпека, відступаю своїй клієнтці два, а то й три капелюхи, щоби безпеку підсилити.

— А заробляєте при тому бодай на який-такий прожиток?

— Не можу нарікати. Зрештою, дуже легко можемо зробити підрахунок. Маю 241 клієнток, що платять місячно по одному злотому. При скромних вимогах якось можна повязати кінці докупи.

З чеського пер. ю. роїк.

Директор театру: — Алеж панно Юльцю, в цьому старому плащі на сцені показатися вам годі. Заждіть хвилиночку, погляну в гардеробі публики, чи не знайдеться щось відповідніше.

31 ШТУКИ

ПОВОРОТ АРХИПЕНКА ДО КАЛІФОРНІЇ.

Олександер Архипенко, відомий наш мистець, повернувся з Сієтл, стейт Вашингтон, де викладав на літнім курсі в „Юніверсіти оф Вашингтон", назад до Каліфорнії. В інтерв'ю, яке дав Архипенко висланникові часопису "San Francisco Chronicle", він висказав своє задоволення з курсу, на якім мав до діла з доволі великим числом дійсних талантів. Заявив далі, що не буде вертатись до Ню Йорку на постійний побут, бо воліє бути ближче природи, а це можливе саме — в Каліфорнії. Говорив далі, що перед Америкою є тепер виглядн на великі мистецькі осяги, бо „Париж тепер зіграв свою ролю", а „Европа живе в страху перед новою війною, а крім цього европейська цивілізація стала надто штучною".

Перебуваючи в Сієтл, Архипенко викінчив новий бюст Шевченка, який замовили українці з Клівленду для Культурного Городу і який є вже у їхнім посіданні. Мистецька комісія міста, що видає оцінку на твори штуки, що їх поміщується в Культурних Городах ріжних національностей, була прямо захоплена отсею найновішою працею Архипенка. Перший бюст Шевченка був, як відомо, куплений українцями з міста Дітройту і знаходиться в місцевім музею цього міста. А копія пішла до Музею Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові й є, як доносять краєві часописи, вже виставлена на мистецькій виставі Асоціяції Незалежних Українських Мистців.

"San Francisco Museum of Art" проголосив два виклади Архипенко про штуку, а в січні буде в цім музеї влаштована вистава творів Архипенка. Саме тепер Архипенко працює над новими творами для цеї вистави, а між іншим над новою статуєю „Ма", яка буде з теракоти, дуже великих розмірів і в двох барвах.

РАДІО.

В середу, дня 2-го грудня, Український Народний Хор міста Балтимор, відспіває кілька народних пісень, від год. 7:30 до 7:45 ввечір, з стації WFBR, під управою Йосифа Слободяна.

Дістаю від тижня листи з погрозами!

— А чи бодай здогадуєтеся від кого ті листи?

— Певно, від мого кравця.

МОГУТНІ ЧИСЛА

Жив у Багдаді дуже багатий і дуже скупий старець Бен Абдуль. В цілому місті знали, що Бен Абдуль нікому ніколи нічого не дав, хоч сам був незвичайно багатий.

Якось раз прийшов то нього один молодець і сказав:

Я хочу запропонувати тобі один грошевий інтерес.

Бен Абдуль глянув недовірчиво на молодця.

— Я приноситиму тобі—говорив далі молодець—що дня тисячу талярів, а ти за те даватимеш мені що дня одного сотика . . .

— Скільки?! Один сотик?—спитав старець і помислив, що напевне недочув гаразд.

— Тільки один сотик . . . —упевнив молодий гість.—На другий день за мою другу тисячу ти даси мені два сотики.

— А опісля? На третій день?!—питає Бен Абдуль і чув, що йому ах дух запірає.

— На третій день чотири сотики,—відповів гість.—На четвертий—вісім сотиків, на пятий—шіснадцять. І так далі цілий місяць даватимеш мені двічі стільки сотиків, що попередньої днини.

— А ти даватимеш мені що дня за те тисячу талярів?—загоріли очі в скупого Бен Абдуля.

— Егеж!—потвердив дивний молодець.—Що дня тисячу талярів. Тільки я ставлю одну умову: ніхто з нас не сміє відступити від нашої умови скорше, ніж мине місяць.

Бен Абдуль помислив: „Цей молодик або божевільний, або хоче мені давати фальшиві гроші. Побачимо.

І подав руку на знак згоди.

На другий день згаданий молодець приніс тисячу талярів, битих із найщирішого срібла. Бен Абдуль оглянув кожного таляра зокрема й поквапщем вручив молодцеві одного сотика. Радощі розпірали його душу.

Чергового дня молодець знову приніс тисячу талярів і одержав за них скромних два сотики. На третій день молодець приніс третю тисячу й одержав чотири сотики.

Четвертого дня Бен Абдуль одержав знову тисячу талярів і заплатив за них вісім сотиків.

За тиждень Бен Абдуль мав уже сім тисяч талярів, а втратив тільки одного таляра й 28 сотиків.

Скупий Бен Абдуль трохи не вискочив зо шкіри з радощів і жалів, що умовився з дивним молодцем тільки на один місяць. Вже наступного дня він хотів продовжити умову на дальших два місяці та раптом помислив, що цей божевільний молодець збагне, що викидає гроші задармо й зірве умову.

Тимчасом молодець правильно що дня приносив по тисячі талярів і брав за це смішно малі гроші. Восьмого дня молодець одержав від скупаря —1 таляр і 28 сотиків, девятого—2 талярі й 56 сотиків, десятого—5 талярів і 12 сотиків, одинадцятого—10 талярів і 24 сотики, дванадцятого—20 талярів і 48 сотиків, тринадцятого—40 талярів і 96 сотиків, чотирнадцятого—81 талярів і 92 сотики . . .

Бен Абдуль мав уже від молодця поважну суму грошей: 14 тисяч талярів.

За пятнацяту тисячу одержав молодець 163 талярі й 84 сотики, за 16 тисячу—327 талярів і 68 сотиків, за 17—655 талярів і 36 сотиків, за 18—1,310 талярів і 72 сотики . . .

Щойно того дня Бен Абдуль трохи посумнів.

Але коли 19 дня мусів заплатити 2,621 талярів і 44 сотики, 20—5,242 і 88 сотиків, 21—10,485 талярів і 76 сотики . . . Бен Абдуль заохкав . . . 22 дня він заплатив 20,971 талярів і 52 сотики, 23—41,943 талярі й 4 сотики. Цей день був переломовим. Того дня заплатив Бен Абдуль вже далеко більше, ніж мав одержати при кінці місяця. Але це ще буде ніщо в порівнанні з останнім тижнем. Цей тиждень зруйнував скупаря, забрав у нього все майно й зробив його жебраком.

Трицятого дня він мусів виплатити молодцеві 5 мільонів 367 тисяч і 709 талярів та 12 сотиків . . . За це одержав 30 тисяч талярів.

Бен Абдуль повісився з розпуки. Він запізно збагнув мову чисел та їх грізну й невблаганну потугу.

ДОСЛІДИ ПРО ВІТАМІН Ц.

(Подає Освітнє Бюро.)

Поради для господинь про найліпшу поживу, котра постачає вітаміну Ц та про втрату тогож у певних випадках подано у дослідах, які виконано у Бюрі Домашньої Економії при Департаменті Агрикультури Злучених Держав. Подробиці про досліди були надруковані у черговім виданні Журналу Домашньої Економії.

Сок з помаранчі, як вислідили державні знавці домашньої економії, включає від двох до трьох разів більше вітаміну Ц ніж помідори, але що ціна помідорів є менша від помаранч, то за однакову вартість можна дістати вітаміну Ц таксамо з помідорів. Це значить, що коли хазяйка подає сок з помідорів, то мусить давати два або три рази більше від соку з помаранч.

Помаранчі ріжняться відносно скількости вітаміну Ц. Сок з помаранчі у меншій скількости має більше вітаміну Ц на кожну унцію від тих, котрі видають більшу скількість соку. Чотири ріжнородні помаранчі—дві з Каліфорнії і дві з Флориди—та сок зо свіжих, як теж консервованих помідорів досліджувано хемічною аналізою та спробами харчування для усталення скількости відносного вітаміну.

Інші інформації для господинь ось такі: сок з помаранчі таксамо як з помідора, тратить вітаміну Ц, підчас переховування. Сок, видушений з помаранчі вечором, хоч накритий та переховуваний у ледівні, тратить одну десяту частину або більше вітаміну Ц до часу наступного снідання. Сок з помідора, однаково зо свіжого або консервованого, може втратити аж дві десяті частини вартости вітаміну, коли перестоїть кілька днів.

ФЛІС.

У французькій крамниці.

Гість: — Ви мені видали пять франків, та вони на жаль, фальшиві.

Крамар: — Чому на жаль? Ще заробите на них, бо фальшиві не підлягають девальвації.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

З вечерка на українських інвалідів.

Дня 15 листопаду ц. р. Український Демократичний Клюб в Трентон, Н. Дж., уладив вечерок, на який зійшлося поважне число українських громадян. В імені клюбу привитав приявних гостей предсідник клюбу Павло Стадник і при тій нагоді він підчеркнув, що українцям усюди треба горнутися разом, щоб в той спосіб творити свою національну силу й звідси, з землі Вашингтона, прийти з поміччю рідному краєві. В часі приняття забирали голос: Петро Черкас, П. Гольгун і Василь Кушнір. Усі вони говорили про справи тутешні і справи старого краю. Василь Кушнір сказав, що ми гарно бавимося тут, але погляньмо, чи наші брати у старім краю мають бодай частину тої вигоди, щоб так забавитися, як ми. Супроти цього він закликав, щоб при забаві ми не забували і про рідний край, та при кожній нагоді зложили від себе якусь жертву на його потреби. По тих словах переведо збірку на українських інвалідів. Жертви зложили: по $1: В. Кушнір, П. Черкас, П. Гольгун, П. Стадник, М. Палажій, М. Цалковський, Катерина Наконечна, Т. Касіян; по 50 ц.: П. Стадник, А. Кривий; по 25 ц.: М. Доманський, П. Рогоза, М. Корсак, С. Судол, И. Сабат. Разом зібрано $10.25, які то гроші вислано через Обєднання на призначену ціль. Забаву закінчено національним гимном.

За уряд Горожанського Клюбу:

Павло Стадник, предс.; Павло Гольгун, касієр; Петро Черкас, фін. секр.; Василь Кушнір, рек. секр.

АРНОЛД, ПА.

На інвалідів.

Іван Федан, відомий український громадянин і бизнесмен, зложив з нагоди Листопадових днів $20 на інвалідів, які переслано до краю через Обєднання.

ГАРТФОРД, КОНН.

На інвалідів.

Гром. Михайлові Похмурському вручено з нагоди імянин дарунок від укр. громади, за що обдарований зложив щиру подяку о. Баландюкові, комітетові й жертводавцям. Зібрано теж $5, які вислано до Обєднання з призначенням на інвалідів.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 28 листопаду помер у 44 році життя ІВАН ГИНДА, член тов. Дністер, від. 361 У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний родився в селі Жеребки Шляхецькі, повіт Скалат.

Похорон відбудеться у вівторок, 1-го грудня, з дому жалоби, під ч. 913 Simson St., Bronx, N. Y.

Тов. Дністер взиває всіх членів прийти на похорон у годині 12:30 пополудні, щоб віддати покійному останню прислугу. В. Й. П.

М. Боднар, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 29-го листопаду померла в 39-тім році життя МАРІЯ ІВАНОВИЧ, члениця від. 206 У. Н. Союзу в Вунсакет, Р. Ай.

Покійна родилася в селі Новосілка, повіт Скалат. Полишила мужа Юрія й трое дітей.

Похорон відбудеться в середу, дня 2-го грудня, в годині 9-тій рано.

Просимо всіх членів, котрі це працюють, прийти на похорон. В. Ї. П.

Н. Вецал, секр.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (61)

Слова Люлімі проняли дівчину жахом. На саму згадку, що вона мусить брати участь в канібалістичній оргії, ще й до того в характері „високої жрекині", зробилося їй слабо. Але лиш на хвилю. По короткій хвилі її відважна вдача, яка привела її сюди, в дикі нетри Африки, перемогла. Вона випростувалась і гордо відповіла: „Я відмовляюся це робити".

Люлімі нервово заворушився. Він не привик, щоб хто перечив його волі. Але по хвилі він теж успокоївся і по дійвольськи усміхнувся. Поглянувши на привязаного леопарда, він вказав на нього пальцем і сказав: „Бачиш? Коли ти відмовишся робити те, що я прикажу, то я скажу кинути тебе на жир йому. Це буде цікаво, Калі Бвана, дуже цікаво".

Калі Бвана не боялася смерти навіть від пазурів леопарда. Вона навіть подумала собі в дусі: так, це кінець. Але рівночасно з тою гадкою нагадалися їй інші річи, важніші від її життя, задля яких вона прибула в далекі і жахливі сторони нетрів: коли вона помре, то не буде всилі виконати, то не буде в силі виконати, що приїхала.

Після короткої хвилі вагання вона відповіла гірко: „Я зроблю те, що прикажеш". Дикун вдоволено усміхнувся, думаючи, що вона налякалася смерти. Він почав далі продовжати розмову: „Мої люди нині зловили двох білих людей. Якраз їх мясом ми будемо живитися сьогодня на бенкеті, на якому тобі припала честь бути великою жрекинею".